

Els poemes del Mestratge de Salvador Perarnau

22

PERE FONTS

PERARNAU, 100 ANYS

El Salí, abril 1995

Salvador Perarnau va guanyar el seu primer premi ordinari als Jocs Florals de Barcelona l'any 1929. Li van premiar amb l'Englantina d'Or la composició **L'Hereu de les Muntanyes**. Sis anys després obtenia la Flor Natural al mateix certamen amb **Mimosa, flor de febrer**. Trenta anys més tard va ser proclamat Mestre en Gai Saber a París, on van atorgar-li la Viola d'Or i Argent dels Jocs Florals de la Llengua Catalana pel poema **Oració**.

Se sol parlar més d'un poeta quan obté un premi que no pas quan publica un llibre. Les concessions de premis s'acostumen a tractar amb més amplitud i se'n fan ressò els mitjans d'abast general. Així, en força casos, la gent coneix un autor determinat per un guardó concret però, paradoxalment, no ha llegit res de l'autor en qüestió. Independentment de la seva vàlua literària, l'èxit, diguem-ne social, esdevé superior a l'èxit literari. També és cert, però, que alguns poemes premiats poden convertir-se en la porta que mena a un escriptor. És des d'aquesta perspectiva que té interès parlar dels poemes del Mestratge de Salvador Perarnau.

Sembla que els indicis més remots dels Jocs Florals es troben en les festes que els romans feien en honor de la deessa Flora. Amb tot, no és fins a l'Edat Mitjana, i concretament a Tolosa de Llenguadoc, que tenim notícia d'una celebració destinada a premiar la millor composició recitada pels seus autors. Durant anys tindran lloc celebracions similars a Catalunya.

L'any 1859, partint de les festes literàries medievals, s'institueix a Barcelona un acte poètic en què es convoquen tres premis anomenats ordinaris, destinats a guardonar les millors composicions presentades que tractin algun dels tres temes centrals dels Jocs Florals: la Fe, la Pàtria i l'Amor. Si un poeta aconseguia tres premis ordinaris, com és el cas del poeta surienc, és proclamat **Mestre en Gai Saber**.

Les composicions de Salvador Perarnau premiades als Jocs Florals de Barcelona i als Jocs Florals de la Llengua Catalana presenten, per un cantó, diferències evidents. Per un altre, i això sorprèn, mostren una estructura compositiva molt similar, que es manté al llarg dels anys.

Tal com es dedueix a partir de premis que

cadascun va obtenir, els tres poemes citats al començament tracten temàtiques diferents: la pàtria, l'amor, la fe, si ens atenem a les denominacions habituals en la convocatòria tradicional dels Jocs. Però, més potser que no pas el tema, el que més diferencia les tres composicions és el registre poètic utilitzat en cadascuna d'elles.

A **L'hereu de les muntanyes** la referència constant a imponents fenòmens naturals (geleres, temporals, cingleres, torb...) o la referència implícita a un futur col·lectiu evidencien un to que podem qualificar d'èpic. A **Mimosa, flor de febrer** hi observem un registre més íntim, més de dret al cor: ens ho mostren, entre altres coses, el lèxic, les imatges simples i sensuals. Finalment a **Oració**, els ressorts poètics se sustenten en imatges més cerebrals, imatges de la raó, podríem dir-ne, amb un cert accent filosòfic.

En el capítol de les diferències entre els tres poemes, anotem-hi també la mètrica. Mentre que a la composició premiada amb la Flor Natural els versos tenen una llargada pràcticament idèntica que es manté en tot el poema, a les altres dues obres hi trobem uns versos de llargada diversa i una mètrica en alguns casos vacil·lant.

Però no són pas les diferències el que vull remarcar aquí. El més interessant és adonar-se de la similitud dels poemes pel que fa a la seva estructura. Entre el poema premiat en primer lloc i **Oració** passen trenta-sis anys. Doncs bé: l'estructura del poema, malgrat el temps transcorregut, és essencialment la mateixa.

En tots tres poemes es constata una part, diguem-ne expositiva. És la carta de presentació del poema, desplegada amb una amplitud que a primer cop d'ull ens pot arribar a semblar fins i tot excessiva. A continuació segueixen dues, tres, quatre estrofes que actuen com a transició cap a la darrera, que és on el poema esclata i arriba al clímax.

Es tracta de composicions estructuralment travades, que recorden la formulació teatral de plantejament, nus i desenllaç. Cap de les parts, modulades convenientment en llargada i intensitat, difícilment s'explica per ella mateixa però, immersa en el conjunt, té plenament sentit i funciona poèticament. El text reproduït mostra el que diem.

L'hereu de les muntanyes

Es un pellanc de pedra cantellut,
bru com els pins i amb cor de roure;
duu a l'ànima l'esquerpa solitud
d'aquells pivets que el vent no pot remoure.

I té l'esperit de llop
i l'ull negre, salvatge,
i en cada mot un glop
de sang del seu llinatge.

Té el cos fornit pels torbs i els temporals
i el llamp l'ha rebolcat quinze vegades;
ha rellicat mil cops entre penyals
per les tresqueres nevades.

Té el rostre bru i recremat pel sol,
els braços llargs com dues serralades,
i entorn dels ulls un aspre giravolt
de boires ajaçades.

I sap un cant i el canta cada nit
-ressò d'idil.li d'una amor llunyana-
i el cant li surt del pit
com un brunzir de tramuntana.

I diu el cant: «Mai no la trobaré,
com aquell jorn, al cor de la pineda;
ai, de l'amor que va i no ve,
i em fa sentir la neu més freda!»

I té un ressò de sol de flabiol
i uns esquellerincs d'ovelles blanques,
i cada so és un terròs de sol
i un glop de sang dalt de les branques.

Duu per vestit la pell d'un ós
que va matar en l'altura,
rebolcant-se amb la por i les foscors
ell i el gos d'atura.

No ha sabut mai res del món,
ni sap què és sentir basarda,
i tota cosa se li fon
amb l'or del caure de la tarda.

I duu les serres cor endins;
se les fa seves cada dia
i duu reina d'aquells pins
per sang, que salta amb salvatgia.

Ell és l'hereu d'aquests cimats;
duu al pit l'espluga i la gelera,
i el foll rebrec dels temporals
que assoten la cinglera.

Duu per bastó un roure novell
que el trencà d'una grapada,
i les arrugues que li fa la pell
són com de pedra esllavissada.

Mil bufaruts recargolats
no li han pogut segar les cames,
té el nervi de les tempestats
i duu en la sang un joc de flames.

La seva ossada és un rocam
amb beis morats de totes menes
i al moll de l'os un fil de llamp
li va burxant les venes.

I sap tresqueres i camins,
i els fa i desfà dintre la fosca;
la solitud de serra endins
li ha fet l'ànima tosca.

En el seu caire escardalenc
hi ha foc d'albada i foc de posta,
i dintre el pit porta un avenc,
i el cor és l'eco que li fa resposta.

De tant mirar-se les afraus,
els sots dels ulls porten les ratxes
i el trontollar de les allaus
i són dos llacs salvatges.

Ell és l'hereu d'aquests cimats;
color de cim en cada galta;
el front li fa com dos tossals,
i cada vena és un torrent que salta.

Quan trobarà la seva amor,
quina nissaga que ens espera!
Raça de vents de serenor
que duen boires per crinera.

Raça que salta tot barranc
i ho sembra tot de llavor noble;
raça que duu dintre la sang
tota la sang per a pastar-hi un poble.

La ginestera florirà;
darà en la flor fins les entranyes
i el nostre amor, llavors, vindrà:
Serà l'hereu de les muntanyes.

Salvador Perarnau